

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Oliverii Florentii Waterloop Congreg. Oratorii B. Mariae
Aspricol. Presbyteri Monita Spiritvalia Et Moralia
Tetrastichis distincta**

Waterloop, Oliverius F.

Antverpiae, 1657

Titulus VII. Lingua bona, Lingua mala.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9689

Amicum an hostem juveris,
Variis docebit exitus :
Ab hoste cum vives procul,
Incommodum non senties.

Me nemo nunc acerbius
Vrgere gaudet, unico
Quam qui me amico millies
Est usus, ut saperet magis.

Ira omnium tardissimè
Senescit: hosti ne statim
Confide: lentè gratia
Sarcitur, at citò solvitur.

Vix nata, vix semel agnita,
Cum flore flaccet gratia:
Injuriae folium levis
Haud flaccet ; at se ventilat.

Injuriam uni qui facit,
Multis minatur: qui nocet
Vni, nocebit omnibus,
Inimicus esse cum volet.

Est pertimescendus tibi,
Qui jam suae vitae satur,
Vel osor, haud timet mori:
Vitae ille fit dominus tuae.

8. Est, qui coactus opprimit
Salvare quem vult, bis miser ;
Quod nolit inferens malum,
Quod malit auferens bonum.

Est, qui coactus deserit
Iuvare quos malit, miser:
Si non beatus & miser,
Prodesse qui vult, nec potest.

Est, qui coactus arguit,
Laudare quem malit, miser:
Imò beatus, neminem
Quòd non coactus arguit.

9. Contentionum femina
In rebus & verbis cave:
Dictum omne refert, quam bono
Veroque sensu intelligas.

Vel linguae in ipso turbine
Sta compos & victor ; citus
Audire, lentus dicere:
Amentis os mentem anteit.

Lingua Bona.

Lingua Mala.

1. **M**oderare linguam; sed prius
Turbas serena pectoris:
Ineruditum turbida
Loquela pectus arguit.

Homo videt paucissima,
At cuncta pervidet DEUS:
Inanis hinc homo loquitur
Sapissimè, DEUS semel.

Et rariùs loquitur DEUS,
Et quando oportet : tu DEO
Virtute in unâ proximus
Vis esse ? iudicio tace.

Vitae & salutis sit tibi
Fecunda mens sermonibus,
At parce linguae : intus docet
Facundiùs silentium.

Z 2

Homi-

Hominem DEUS sensim docet,
Componit, aptat, ordinat,
Hortatur, ad se pellicit,
Totumque conformat sibi.

Divina erebrius tuis
Inscribe sensa sensibus;
Sed verba libra: vel nocet
Cita lingua, vel prodest minus.

Oculos imago fascinat?
Elude Numinis metu:
Pictura noxæ non erit;
Pingetur, at delebitur.

Tacitis honesta sensibus
Insculpe dicta: promptior
Hæc lingua delet, alteri
Vix utilis, tibi noxia.

Cave linguâ abuti: res bona
Est lingua, si utaris benè:
At si malè utaris, mala.
Mala fit abusu, usu bona.

Doctissima est lingua omnium,
Est omnium lingua optima,
Quæ, recta cum ratio jubet,
Tacere novit, & loqui.

Quæ lingua nobilior? bona:
Quæ lingua mobilior? mala.
Bona lingua, lingua nobilis;
Mala lingua, lingua mobilis.

Diserta lingua psittaci;
Est carpionis optima:
Sordet, nocetque garrula;
Taciturna prodest, & placet.

Ne lingua vitium contrahat,
Huic adde iudicii sale:
Ut servet illæsam coquus,
Hanc plurimo fricat sale.

Tacere quamdiu nescies,
Numquam scies rectè loqui:
Prudentis eloquentiæ
Magister est silentium.

Tacere quisquis nesciet,
Idem ille nesciet loqui:
Vnius ejusdem artis est,
Aptè filere, & eloqui.

Videtur eloquentiæ
Ars longa; censetur brevis,
Silentii: haud disces tamen
Tacere, stans uno pede.

Est indecora omni loco
Loquacitas: schola fit schola;
Forum, forum: facundiæ
Magistra fit taciturnitas.

Est tempus ut prorsus nihil
Loquaris; est ut nonnihil:
Sed ut loquaris omnia
Vbique, numquam tempus est.

Si lingua, cum decet, tua
Tacere didicit; hoc opus:
Et alter hic restat labor,
Rationis imperio loqui.

2. Virtutis est specimen leve,
Tacere: dæmones tacent,
Quamvis mali: at sperni solum
Virtus amat silentium.

Est

Est qui maligno cor tegit,
An protegit, silentio?
Talem ocyùs fuga, aut fuge:
Fert longa discrimen mora.

Fuge aut fuga silentio,
Qui pectus obscurum premunt:
Sæpe est apertis vocibus
Malignior taciturnitas.

Est tuta res silentium,
Scopus modò adsit, & modus:
Scopo quod exit aut modo,
Si non nocet, fructu caret.

Multum loqui, & quod expedit.
Decetque, multum differunt:
Assuesce paucis eloqui
Non quod lubet, sed quod iuvat.

Membrum insolens est, quod suo
Capiti minatur, aut nocet:
Est tale lingua libera;
Huic frenâ ne laxes, vide.

Linguae esse credis liberæ,
Infanda fari cum lubet?
Est illa verè libera,
Cui est silere liberum.

Infanda faris, ut lubet,
Licenter, at non liberè:
Cui libet quod non licet,
Nihil profatur liberè.

Est lingua falso libera,
Infanda cui fari libet:
Est lingua verè libera,
Silere cui fas est nefas.

Ne, turpe quod factu putes,
Id dictu honestum censeas.
Idem quod est homini loqui,
Hoc cogitare est Angelo.

Quod auris audax audiet,
Audebit & lingua eloqui:
Quod os loquetur impudens,
Audebit & pes, & manus.

Mâlis tacere quàm loqui
Quod non decet: disce in loco
Tacere, & in loco loqui.
Tutum est silenti præmium.

Haud ulla res silentio
Menti quietæ est aptior:
Meliora ni silentio
Loquaris, utiliùs files,

4. Sermonis & silentii
Æqualiter fucum fuge:
Loqui, & silere cum decet,
Tempus locusque præcipit.

Tempus locusque sapius
Suadent silere, quàm loqui:
Loquere tamen, silentio
Si fortè quid melius habes.

Vbi rem tenes, & exigit
Taciti loquelam caritas,
Accedet opportunus
Loquela, quàm silentium.

Mâlis, te ipsum ut audias,
Silere, quàm temere loqui:
Melior silentis est pudor,
Facunda quàm fiducia.

Suadebis absens, & filens:
 Præsentia facundiam
 Superabit eloquentiâ
 Absentia & silentium.

Et stultus, & sapiens parum
 Sapiens habetur, dum filet:
 Sepes videtur, aut toga
 Sapientia, silentium.

Vbi frons verecundi viri
 Videtur, auditur quoque:
 Loquitur tacens; solo docet
 Silentio modestia.

Si quem vel audis, vel vides,
 Qui te tacentem rideat,
 Lapidetve verbis, hunc suo
 Luge relictum præmio.

5. Homini DEUS linguam dedit,
 Ut pro necessitatibus
 Suis loquatur, & sui
 Auctoris ornet gloriam.

Considera quid cogites,
 Non quid loquaris: optima
 Sermonis apti regula
 Est recta cogitatio.

Arcus labella nexibus
 Sic junge, sic os observa,
 Ne quid loquaris, quin prius
 Mens viderit, cui bono.

Ad verba non prius tibi
 Laxanda lingua, quam cui,
 Quid, quo loco, quo tempore
 Loquare, mente videris.

Nil audet extra dentium
 Proferre septum vir DEI,
 Quod non secundo & tertio
 Sit comprobatum examine.

Sursum, deorsum, & ad latus
 Vtrumque, quid dicas vide:
 Dicto frequenter fallitur,
 Ad pauca quisquis respicit.

Ad verba dum superflua
 Aperis licenter os tuum,
 Vitio recludis ostium,
 Hostique victam das manum.

Ori ostium fac & seram,
 Verbisque stateram & jugum:
 Etiam virum vinum facit
 Ineptias sapere, & loqui.

Morem loquendi inania
 Dedisce: stupam ferreus
 Lanamve pecten carminat;
 Tu verba pecte, & carmina.

Linguarium dabo alterum:
 Tua verba, sermones tuos,
 Lima intus antè corrigat,
 Quàm lingua protrudat foras.

Veracem ad incudem tuæ
 Effata linguæ fabrica:
 Graviter feretur, quod tuo
 Leviter ab ore eruperit.

Tuâ tenèri non potest
 Projectus à manu lapis:
 Nec verba, quæ leviter semel
 Ab ore lapsa sunt tuo.

Lapsus

Lapsus loquelâ improvidâ,
 Agnosce: dic multâ tibi;
 Eamque, si rursus cadis,
 Abs te severus exige.

Temerè locuto non sat est
 Mox pœnitere: inania
 Petulantis oris verbera,
 Elementa stultitiæ puta.

Inepta lingua plurimis
 Originem dedit malis:
 Plerosque lingua subruit,
 Et funditus pessum dedit.

Linguam coërce: fabulis
 Frena otiosis injice:
 Inane quod verbum scias,
 Hoc labra nesciant tuâ.

Ne more stulti pectoris,
 Sermone lumen antei:
 Mens qualis intus, tu foras
 Effunde prudens talia.

Sit sermo simplex; in tuis
 Nil sit coactum gestibus;
 Mores honestet parvulo
 Dilecta IESU suavitas.

6. Parcè quidem linguâ utere;
 Sed dente quàm parcissime:
 Oris loquela simplicis
 Est moris index optimi.

Cui recta mens est, huic bonus
 Est sermo, sunt mores boni.
 Malæ aut bonæ mentis notas
 Ex more & ore collige.

Et sermo multus, & frequens,
 Sit quisque qualis, indicat.
 Quid eloquaris, prævide;
 Animi nota, est oratio.

Tu videris, quali velis
 Vulgò vocari nomine:
 Quo te vocare debeam,
 Mores & os dicent tuum.

Sile; vel aude proloqui
 Quod os verecundum decet:
 Si dicere audes quod libet,
 Quod non libebit, audies.

Quæ vera sunt, quæ sunt bona,
 Os aureum decet loqui:
 Si cor habes, cor aureum,
 Verbis loquæris aureis.

Faceta lingua melleis
 Pectus movet sermonibus;
 Sed os ineptè garruli
 Voces iniquas evomit.

Præter querelas, aut minas,
 Stulti loquela nil vomit:
 Sapientis ore, melleum
 Melos decenter profluit.

7. Non sunt simul loquacitas,
 Et pulchra virtus: nec tamen
 Linguam domabis, ingenium
 Nisi antè sis domitor tui.

Te quidquid abjungit DEO,
 Quamdiu libens non abjicis,
 Tamdiu manebis qui prius,
 Imaginosus, & loquax.

Assuesce

Affueſce nec raptim loqui,
Nec tardiùs : tractim decet,
Auditor ut te exaudiat,
Et ipſe te audias prior.

Modus eſto voci . Navita,
Bubulcus, & plebs inutilis,
Clamore diſtendant forum:
Te mens regit ? vocem rege.

Aliis moleſtus, & tibi,
Loquaciter trahis moras,
Et tempus incuſas breve;
At fermo longior fuit.

Multam loquelam ſapiùs
Cenſura multorum ferit:
Vix pœnitenda proferes,
Si dixeris pauciſſima.

Silenda quando non files,
Audifque non volens loquax,
Veniam precaris. Nil opus
Veniã eſſe cùm voles, tace.

Eſt prurienti res gravis
Silere, cùm lubet loqui:
Prudente ſed nullum bonum
Taciturnitate majus eſt.

Eſt multa prudens dicere
Semper potens ; ſapè impotens
Audire pauca ſtultus eſt:
Non hunc, ſed illum te gere.

Senſus modeſtos & graves
Levis loquela diſſipat:
Et ſtultus, & ſapiens loqui,
Sapiens tacere etiam poteſt.

Logos ituros longiùs
Silentio frena brevi ;
Valere pro ſapientiã
Stulti ſolet taciturnitas.

8. Si ſtulta multorum nimis,
Et multa ſtultorum eſt loqui;
In ore multus, ſtultus eſt;
In orbe ſtultus, multus eſt.

Si ſtulta multorum foret,
Vt multa ſtultorum cohors ;
Vellèſne multitudinem
Præferre ſolitudo?

Si Chius adſit, haud ſinet
Cùm loqui: ut cygnus canat,
Tacere debet graculus.
An poſſit ? ipſe viderit.

9. Suspende judicium, & file;
Fons & caput prudentiæ,
Silentium ; demifſio,
Intelligentiæ caput.

Satis quidem fac ; dicè parum ;
Neutrum nimis : platiſum fuge.
Prudentis & pudentiſ eſt,
Nil aut parum de ſe loqui.

De te ut loquaris, ſi locus,
Res, tempus, & ratio volunt;
Fiat modeſtè & ſobriè,
Et audientium bonum.

Multum loquens dicit parum ;
Multum ſilens dicit ſatis:
Labore cur multo parum ?
Labore nullo dic ſatis.

Operum

Operum ut bonorum copiâ
Ditêris & dites tuos,
Dic pauca ; multa perface:
Sunt verba verba ; opus est opus.

Sunt verba verba ; res opus:
Ut verba fiant res, bonis
Da facta pro verbis bona:
Prudentibus, facere est loqui.

Res jactitanti maximas
Non magna debetur fides:
Emptoribus venalium
Suspectus est nimius nitor.

Suspecta sæpè verba sunt ;
Factis libenter creditur:
Et quàm quis auribus negat,
Oculis habet suis fidem.

Ignava verba agilis manus,
Et muta vincit actio:
Vir nemo linguâ factus est;
Generosa facta dant virum.

Magni absque verbis sunt viri ;
Nemo absque vitâ magnus est:
Constans agentis est honor ;
Fluxa est loquentis gratia.

Facundè de verbi soles
Qui gloriari gratiâ,
Quando audiemus de rei
Te gloriari copiâ ?

Te, dicit auditor tuus
Habere verbi gratiam:
Te pauper optaret parens
Habere rerum copiam:

Re disce, non verbis loqui:
Sermone quidquid proferes,
Eo quod in facto micat,
Fiet loquendo obscurius.

Dictis abundant ceteri;
Factis silendo prævale:
Ab ore docto opus malum
Veniam, aut opem dubiam petat.

Os dicit elegantius,
Sed vita fructuosius:
Dixisse vix possit malè,
Vixisse qui possit bene.

Buccis tonantes spumeis
Ride Sophistas, & file:
Sunt bulla, plena somnii,
Sunt rauca nugis cymbala.

Tux disertus histrio
Iactator es dementiæ,
Quæ te tacente, forsitan
Poterat liquere nemini.

Sux disertus histrio
Iactator est infantia:
Poterit videri vir gravis,
Tacere si non sit grave.

Quò gloriaris pluribus
Linguis loqui, hòc tibi clarior
Videris: an crimen putes,
Nescire pœnam criminis?

Iactare palmas & caput,
Est mentis emotæ nota:
Verbosa gesticulatio
Te sobriæ mentis negat.

A a Inter

Inter loquendum, ne manus
Caputve strictim jactita:
Odiosa gesticulatio
Bona dicta vertit in mala.

Quando locutionibus,
Vacuus rei, pompam induis,
Fucumque vendis auribus;
Et verba perdis, & peris.

Quò dolium est inanius,
Hòc personat vehementius:
Sic & minore, quàm minor,
Fluit sono amnis grandior.

Noli invidere Rhetoris
Ineptientis gloriæ:
Est rebus apta seriis
Inepta mens ineptiis.

Noli invidere plausibus,
Subtilitate quos emit
Popularis orator novâ:
Laus vana finitur probro.

Popularis auræ aut gloriæ
Facundus emptor fallitur;
Deo que displicet magis,
Quàm vel sibi, aut plebi placet.

Tumidi loquela Rhetoris,
Est turgidi fragor maris:
Hic littus incalsum quatit,
Agrum feracem non rigat.

Cùm dicis id quod non decet;
Non robur aut potentiam
Ostendis eloquentiæ,
Sed oris impotentiam.

Diversa sunt, multum loqui,
Et eloqui quæ sciveris:
At scire si te jactites,
Inscitiam prodis tuam.

Indigna mente est sobriâ
Loquacitas, & temporis
Fur, & vorator, rabula:
Illam fuge, hunc etiam fuga.

Toties tibi turpe est idem
Ferire saxum: sæpius
Eadem vidèris dicere,
Linumque linonectere.

Solertia est doctæ parens
Facundiæ, cos ingenI;
Hac si carebis, languidâ
Turgebis eloquentiâ.

Alatus eloquio, vide
Ne mentis ala sit brevis:
Suos aves nidos amant,
Nec absque pennis evolant.

Effeminato convenit
Effeminata dictio:
Animum virilem mollior
Effeminat facundia.

Oblectat aurem dictio
Aperta, simplex & brevis:
Fucata, crispa, turgida
Exploditur fastidio.

Argutiora nec solent,
Nec laxitate languida,
Placere dicta; mediocri
Pascunt reducta circulo.

Te vera, te brevis decet,
Non bracteata dictio:
Crispata verba displicent;
Fucata fallunt, & nocent.

10. Longos Patres prisca logos,
Elumbe dicendi genus,
Sprevere: fat rerum graves
Longis quid indigent logis?

Conare Rhetor auribus
Placere multiverbio:
Mavult Poëta cordibus
Prodesse curtiverbio.

Si dicis hoc paucis meum
Placere curtiverbium:
Multis nec opto, nec vacat
Placere multiverbio.

Facundiæ pompam fuge;
Sit cara nuda veritas:
Simplex scapham, scapham voca,
Ficumque ficum nomina.

Tibi ligo credatur ligo,
Nugæque nugæ: falleris,
Si quàm fidem fallacibus
Oculis habes, menti negas.

Nostri frequenter nos amor
Excæcat: ô, si te vides,
Quàm sæpè dicēs; Est mei
Sermonis esca vanitas!

Tua sensa dum sententiis
Enuntias generalibus;
Erroris aut inscitæ
Non es procul periculo.

Ne jure te quis arguat,
Vitam foris tuam proba;
Sed & domi; certus mali
Linguam esse servi pessimam.

Iucunda vita inter pares,
Et mentis unius viros;
Quam non ligat necessitas
Sermonis aut silentii.

Comes difertus, commodus
Confabulator; ne viæ
Longæ laborem & tædium
Perinde sentias, facit.

Facunde, gratior itio
Tecum mihi est, quàm vectio:
Est singulare vehiculum,
Facundus in viâ comes.

11. Sermone gentis exteræ
Taxare defectus cave:
Gens omnis ut probro patet,
Sic laude non caret suâ.

Nil nationis exteræ
Strinxisse te mores juvet:
Tantum ferendis id valet,
Aut nutriendis litibus.

Peregrinus es? perage omnia,
Satagens nihil; nisi exigat
Necessitas, paucissimis,
Vel nemini officium placet.

Peregrine, te negotiis
Haud implica: hospitem decet
Moderatio, quam te potest
Docere peregrinatio.

Quo degis hospes in loco,
Illius ad legem tuos
Compone mores, quâ boni
Verique per leges licet.

Quis sit viator, unde, quò,
Ne sciscitare: ne neget,
Vel hæc rogantem injuriâ,
Vel jure te suo oderit.

Lingua garrula.

1. **N**E more plebis garrulæ,
Incerta rumorum feras,
Nec certa: nusquam sis malus
Rumoris auctor, nec bonus.

Seu vera fert rumor novus,
Seu falsa; sit certum tibi,
Habere suspensam fidem,
Dum certa tempus adferat.

I rumor, & quidquid levis,
Mendaxque fama venditat:
Est magna pars scientiæ,
Nescire velle talia.

Incerta certioribus
Caveto verbis eloqui:
Quæ certa scire te putes,
Sermone suspenso asserere.

Nisi certa certò noveris,
Et certa pro incertis habe:
Hæc profer, idem de quibus
Dicant libenter ceteri.

Quæ certa reris, asserere:
At vera ne profer tenax
Apud æstimantes frivola;
Vtrunque vitabis notam.

Rumor frequenter omnia
Majora vero nuntiat;
Nec semper à falso satis,
Cum vera dicit, abstinet.

Fama implet orbem fabulis,
Nugis meris, affaniis:
Eundo crescit; & levi
Tragœdias creat joco.

An rumor error, an magis
Sit erro rumor, ne ambigas:
Dic posse in uno sistere
Et causam & effectum loco.

Vulgò vagantis despice
Rumoris inconstantiam:
Est stultus, aut temerarius,
Qui præstat erronei fidem.

2. Indigna prudentum fide
Curare noli somnia:
Quod optat, aut sperat vigil
Mens ægra, per somnum videt.

Nil vana præter somnia
Homo somnolentus invenit:
Nam somnus haud res exhibet;
Sed spectra, quæ genuit, docet.

Fingunt amantes somnia,
Sibi que delusoria
Spe blandiuntur: quod cupis,
Expende; quod speras, vide.

Rem